

1961

PAŃSTWOWA RADA ELEKTRYCZNA
POLSKI KOMITET ELEKTROTECHNICZNY

OBLICZANIE

SŁUPÓW

ELEKTRYCZNYCH

OBJAŚNIENIA I KOMENTARZE DO OBOWIAZUJĄCYCH
W POLSCE „PRZEPISÓW TECHNICZNYCH NA LİNJE
ELEKTRYCZNE NAPOWIETRZNE“

Z RYSUNKAMI ORAZ PRZYKŁADAMI W TEKŚCIE

NAPISAŁ

PRZEWODNICZĄCY SEKCJI PRZEPISOWEJ P. K. E.

STANISŁAW ODROWĄŻ WYSOCKI

PROFESOR POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

*honorowy członek-korespondent Związku Elektrotechników
Czechosłowackich*

WARSZAWA
NAKLADEM MINISTERSTWA ROBÓT PUBLICZNYCH
1927

1201

BIBLIOTEKA
POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ
Warszawa, Pl. Jedności Robotniczej 1

~~C. 7440~~

nr. 90

Drukarnia Wł. Łazarzkiego
Złota № 7/9

17/40. 55. D

Przedmowa.

Elektryczne linje napowietrzne mają już własną „mechanikę”. Umiejętność obliczania słupów rozwijała się stopniowo, opierając się na podłożu teoretycznym i na wynikach wieloletniego doświadczenia. Dla uproszczenia rachunku trzeba było zawrzeć z teorią niejeden kompromis, a ze względów praktycznych — obniżyć stopnie bezpieczeństwa, wymagane w innych konstrukcjach (np. w mostach), a zbyt ostre dla wsporników elektrycznych.

Przy układaniu materiału korzystałem z literatury, wyszczególnionej poniżej, i ze wskazówek, udzielonych mi łaskawie przez prof. L. Karasińskiego. Obliczenie ustoju słupa jest kompilacją kilku prac z tej dziedziny, uzupełnioną i potraktowaną w sposób swoisty.

Wielką przysługę okazał mi inż. kom. docent Bogumił Hummel przez dokładne przestudjowanie całego rękopisu i udzielenie licznych, a cennych uwag.

Pozatem korzystałem z pomocy redakcyjnej inż. S. Konczykowskiego oraz z pomocy korektorskiej i rysunkowej inż. A. Miklaszewskiego, S. Paleckiego i J. Surmackiego.

Za współpracę serdecznie dziękuję.

S. WYSOCKI.

Spis rzeczy.

	<i>Str.</i>
Spis rzeczy po francusku	VI
Oznaczenia	VII
Literatura	XI
Inne wydawnictwa autora	„
§ 1. Siły działające na słup	1
§ 2. Rodzaje obciążenia	8
§ 3. Słupy drewniane wogóle	15
§ 4. Pojedynczy słup jednolity	20
§ 5. Słup na szrudłach; słup bliźniaczy	32
§ 6. Słup rozkraczny; słup A-owy	42
§ 7. Słup odciążony; słup podparty	51
§ 8. Słupy kratowe wogóle	58
§ 9. Słup kratowy z dwóch korytek	63
§ 10. Słup kratowy z czterech kątowników	70
§ 11. Ugięcie słupa	80
§ 12. Poprzeczniki	85
§ 13. Trzony izolatorowe	95
§ 14. Zasady ustoju	104
§ 15. Obsada podziemna	120
Tablice: I. Spółczynniki wytrzymałościowe dla drzewa, żelaza i betonu	134
II. Średnice drutów i linek	135
III. Normalne wymiary słupów żelaznych	„
IV. Kątowniki	136
V. Korytka	138
VI. Gwint Whitworth'a	„
VII. Izolatory	139
VIII. Hakowate trzony izolatorowe	„
IX. Proste trzony izolatorowe	140
X. Spółczynniki wytrzymałościowe dla ziemi	141
XI. Normalna głębokość zakopania słupa	„
XII. Nity	142
Skorowidz alfabetyczny	143
Przepisy obowiązujące (rozporządzenie).	

Calcul des poteaux électriques.

	<i>Pages</i>
Notations	VII
Bibliographie	XI
Publications du même auteur	»
§ 1. Forces agissantes sur le poteau	1
§ 2. Charges	8
§ 3. Poteaux en bois	15
§ 4. Poteau simple uniforme	20
§ 5. Poteau sur pieds et poteau jumelé	32
§ 6. Poteau en A.	42
§ 7. Poteau delesté; poteau étayé	51
§ 8. Poteaux en treillis	58
§ 9. Poteau en treillis à deux fers en U	63
§ 10. Poteau en treillis à quatre cornières	70
§ 11. Calcul de la flèche du poteau	80
§ 12. Traverses	85
§ 13. Supports des isolateurs	95
§ 14. Conditions d'équilibre	104
§ 15. Fondation	120
Tables numériques	134
Table alphabétique des matières	143
Réglements obligatoires.	

Oznaczenia.

Wielkości mechaniczne (siły i wysiłki w kg, momenty w kgcm, naprężenia w słupach, belkach, ziemi w kg/cm², naprężenia w przewodach w kg/mm²).

E — sprężystość w kg/cm²;

F — siły i wysiłki wogóle, w kg (*I, P, S, U* — parcie wiatru; *N* — naciąg; *Q* — waga; *X, Y, Z* — siły umyślone); *F_{dzw}* — największa siła dozwolona; *F_k, F_u* — wysiłki w belce pionowej, ukośnej; *F_x, F_y* — siły poziome wzdłuż osi *x, y*; *F₁, F₂* — a) wysiłki w górnym i dolnym przęśle słupa A-owego, b) siły poziome złożone na karb pionowych i poziomych naprężeń ziemi; *F'* — a) siła przełożona, b) wysiłek w górnym przęśle belki krawędziowej; *F', F''* — poziome siły umyślone; *F^a, F^b, F^O, F^W* — poziome siły, przyłożone w punktach *a, b, O, W*; *F^N, F^X* — poziome siły, gdy słup zakopany do poziomu *N, X*;

I — parcie wiatru na izolatory, trzony i poprzeczniki, w kg;

J — moment bezwładności przekroju, w cm⁴; *J_x, J_y, J_ξ* — względem osi *x, y, ξ*; *J_{min}* — najmniejszy; *J₁, J₂* — w górnym i dolnym przęśle słupa A-owego; *J^S, J^X, J^Z* — w przekroju *S, X, Z*;

k — naprężenie dopuszczalne 1) w słupach, belkach, ziemi w kg/cm²; *k_b* — parcia biernego ziemi; *k^B, k^T* — w przekroju *B, T*; 2) — w przewodach w kg/mm²;

M — moment zginania lub wywrotu, w kgcm; *M_{dzw}* — największy dozwolony; *M_x, M_y* — względem osi *x, y*; *M^A, M^B, M^J, M^{J'}, M^N, M^T, M^X, M^Z* — względem przekroju *A, B* i t. d.;

N — naciąg w kg; *N_p* — od parcia wiatru; *N_q* — od ciężkości; *N_w* — wypadkowy;

P — parcie wiatru na przewody, w kg;

p — naprężenie w słupach, belkach, ziemi, w kg/cm²; — w przewodach w kg/mm²; *p_f* — od siły *F*; *p_g* — zginania; *p_r* — rozciągania; *p_s* — ściskania; *p_t* — ścinania; *p_w* — wybacające; *p₁, p₂, p₃, p₄* — od obciążenia 1), 2) i t. d.; *p_{2,3}* — wypadkowe od obciążenia 2) i 3); *p^A, p^B, p^J, p^N, p^T, p^X, p^Z* — w przekroju *A, B* i t. d.;

Q — 1) waga w kg; *Q_i* — izolatorów, trzonów i poprzeczników; *Q_p* — przewodów z sadzią; *Q_s* — słupa; *Q'* — górnego przęśla; *Q', Q''* — umyślona; *Q^N, Q^O, Q^U, Q^X, Q^Z* — ciężąca na przekroju *N, O* i t. d.; 2) wysiłek w kg; *Q_u* — w belce ukośnej, wywołany siłą ciężkości;

S — parcie wiatru na słup, w kg; *S_{||}, S_⊥* — równoległe i prostopadłe do linii; *S', S''* — na górną i dolną część słupa; *S^a, S^b* i t. d., *S^ξ* — skupione w punkcie *a, b* i t. d.; *S^N, S^X, S^Z* — od wierzchołka do przekroju *N, X, Z*;

- U — parcie wiatru na podporę lub odciążkę, w kg;
 W — moment wytrzymałości przekroju, w cm^3 ; W_x, W_y — względem osi x, y ;
 W_A, W_B, W_X, W_Z — przekroju A, B, X, Z ; W_k — od skręcania;
 X, Y, Z — umyślane siły i wysiłki w kg; Z — waga obeliska ziemi w kg;
 β — ściśliwość w cm^2/kg ; β^T — u stopy;
 γ — ciężkość właściwa w g/cm^3 ;
 ΔN — różnica naciągów, w kg;
 λ — smukłość;
 σ — stopień bezpieczeństwa; σ_1, σ_2 — w górnym i dolnym przęśle słupa A-owego;
 χ — współczynnik do obliczania przelotowych słupów drewnianych.

Wielkości geometryczne (wymiały słupów i belek w cm i cm^2 , długość przewodów i rozpiętość w m , średnice i przekroje przewodów w mm i mm^2).

- a — rozpiętość w m ;
 b — szerokość korytka w cm ; b_o — głębokość wnęki korytka;
 c — grubość ścianki w korytku i grubość płaskownika, w cm ;
 d — 1) średnica w cm ; $d^N, d^S, d^T, d^U, d^W, d^X, d^Z$ — słupa w poziomie N, S i t. d.; $d^{U'}, d^{S'}, d^{Z'}$ — podpory w przekrojach U', S', Z' ; d_{max}, d_{min} — nitu największa i najmniejsza; d^B, d^C, d^D, d^O — trzonu w poziomie B, C, D, O ; d', d'' — zewnętrzna i wewnętrzna u szyjki izolatora; 2) grubość haka w cm ; 3) szerokość belki w cm ;
 e — 1) odległość między środkami ciężkości dwóch profilów w cm ; e_x, e_y — wzdłuż osi x, y ; e^A, e^Z — w przekroju A, Z ; 2) odległość wierzchołka trzonu od punktu przyłożenia siły, w cm ;
 f — 1) zwis w cm ; f_u — przy upale $+40^\circ\text{C}$; 2) wysokość trzonu od punktu przyłożenia siły do przegubu lub do powierzchni poprzecznika, w cm ;
 g — 1) głębokość w cm ; g^B, g^J, g^S, g^T — punktu B, J i t. d.; 2) długość ostrza w trzonie hakowatym, w cm ;
 h — 1) wysokość nad powierzchnią ziemi, w cm ; h_n — przyłożenia naciągu; h_p — przyłożenia parcia wiatru; h^O — średnia wysokość zawieszenia przewodów; h^W — wierzchołka W ; 2) wysokość profilu korytka, w cm ;
 i — 1) odległość punktu O od punktu przyłożenia podpory, odciążki lub siły, w cm ; 2) wysokość główki izolatora, w cm ;
 k — wysokość przyłożenia podpory, odciążki lub siły, w cm ;
 l — długość wogóle, a długość wybożenia w szczególności, w cm ; l_u — ukośnika; l_1, l_2 — górnego i dolnego przęśla słupa A-owego;
 m — mimośród, czyli odstęp pionowej siły parcia od osi trzonu, osi fundamentu i t. d., w cm ;
 n — odstęp pionowej siły parcia od krawędzi fundamentu, w cm ;
 r — promień krzywizny w cm ; r_w, r_z — promień koła wewnętrznego i zewnętrznego, w cm ;
 s — przekrój słupa, belki, odciążki albo powierzchnia pręca, w cm^2 ; *Sbrutto, Snetto* — bez odliczania otworu na nit i po odliczeniu; s^A, s^B, s^X, s^Z — na poziomie A, B i t. d.;
 — wysokość punktu przyłożenia siły nad osią poprzecznika, w cm ;

- u — szerokość słupa lub fundamentu, w cm; u^A, u^W, u^Z — na poziomie A, W, Z ;
 v — 1) grubość słupa lub fundamentu, w cm; v^A, v^B, v^W, v^I, v^Z — na poziomie A, B i t. d.; v' — umyślona; 2) średnica sworznia w cm;
 w — wysięg w cm; w' — haka względem przekroju $B-B$ (rys. 46);
 x — odległość zmienna, w cm: 1) od wierzchołka, 2) od ziemi, 3) od punktu przyłożenia siły; x^O — punktu O ; x_{kr} — wysokość krytyczna;
 y — strzałka ugięcia; y^O, y^U, y^W — w punkcie O, U, W ;
 α — kąt pochylu względem pionu; α^W, α^Z — ukośnika u wierzchołka W i u poziomiu Z ;
 β — 1) kąt padania wiatru; 2) połowa kąta załomu linii;
 γ — kąt zbieżności ścianek klina;
 Δ — 1) przyrost grubości słupa, w cm/cm; 2) „zgniot“ ziemi w cm; Δ^T — w poziomie T ;
 δ — średnica przewodnika w mm;
 ν — stosunek dwóch odcinków; $\nu_1 = g^S : g^T$; $\nu_2 = v^Z : v^T$;
 ξ_0 — odległość środka ciężkości profilu od krawędzi, w cm;
 $\Sigma \delta$ — suma średnic wszystkich przewodów, w mm;
 φ — kąt zesypu;
 ω — kąt = $\sqrt{Q : (E \cdot J)}$.

Wskaźniki.

Wskaźniki górne.

- $A, B \dots a, b \dots$ — w punkcie $A, B \dots a, b \dots$;
 $'$ — 1) przełożone, 2) umyślone, 3) w górnym i dolnym prześle, 4) zewnętrzne, wewnętrzne;
 $\wedge$ (nad literą) — dodawanie geometryczne.

Wskaźniki dolne.

- b — bierne (parcie);
brutto — (przekrój) całkowity, jakby nie było otworu na nit;
dzw — dozwolone;
 f — od siły F ;
 g — zginanie;
 i — izolatory, trzony, poprzeczники;
 k — 1) skręcanie, 2) belka krawędziowa, pionowa, dolna część słupa;
 kr — krytyczne;
max — największe;
min — najmniejsze;
 n — naciąg;
netto — (przekrój) po odliczeniu otworu na nit;
 p — przewody;
 q — waga;
 r — rozciąganie;
 s — 1) ściskanie, 2) słup;

- t — ścinanie;
 u — 1) ukośne (podpora, odciążka i t. d.), 2) upał;
 w — 1) wyboczenie, 2) wypadkowe, 3) wewnętrzne;
 x, y, z — względem osi x, y, z albo w kierunku tych osi;
 z — zewnętrzne;
 $\parallel$ — równoległe do linii;
 $\perp$ — prostopadłe do linii.

Oznaczenia na rysunkach.

- A, B, C — przekroje na różnych wysokościach;
 B — wierzchołek paraboli;
 J — punkt obojętny w ziemi;
 N — przekrój niebezpieczny;
 O — poziom średniej wysokości zawieszenia przewodów;
 S — środek długości wyboczenia;
 T — stopa słupa;
 U — punkt przyłożenia podpory, odciążki i t. d.;
 W — wierzchołek;
 X — przekrój dowolny;
 Z — przekrój przyziemny;
 x, y — osie poziome: x — w kierunku większej wytrzymałości, y — w kierunku mniejszej wytrzymałości;
 x, y — osie: x — pozioma, y — pionowa.

Litery, podane kursywą (*pochyle*), oznaczają wielkości np. siły, długości i t. d., a podane antykwą (*pionowe*), oznaczają punkty, poziomy lub osie. Litery i liczby *podkreślone* oznaczają długości.

Literatura.

- F. Kapper.** „Freileitungsbau-Ortsnetzbau“; wydanie II; Monachjum, Berlin; 1920.
- Herbert Kyser.** „Die elektrische Kraftübertragung“; wydanie II; Berlin; 1921.
- Ludwig Griesbeck.** „Der Freileitungs-Bau“; Diessen; 1917.
- Dr. H. Fröhlich.** „Beitrag zur Berechnung von Mastfundamenten“; Berlin; 1921.
- Dr. Ing. Max Möller.** „Erddruck-Tabellen“; Lipsk; wydanie II; 1922.
- Siemens-Schuckertwerke.** „Anleitung zum Bau von Hochspannungs-Freileitungen“; Berlin; 1915.
- „Vorschriftenbuch des **Verbandes Deutscher Elektrotechniker**“; wydanie XIII; Berlin; 1926.
- „Vorschriften für die bruchsichere Führung von Hochspannungsleitungen über Postleitungen“; **Reichspostministerium**; 1924.
- Dr. Otto Mohr.** „Abhandlungen aus dem Gebiete der Technischen Mechanik“. Roczniki czasopism: „**Elektrotechnische Zeitschrift**“, „**Elektrotechnik und Maschinenbau**“, „**Bulletin**“ Szwajcarskiego Związku Elektrotechnicznego.
- „**Telegraphenbauanordnung**“; Berlin; 1906.
- Edgar T. Painton.** „Mechanical design of overhead electrical transmission lines“; Londyn; 1925.
- Tribot Laspière.** „Grands réseaux électriques à haute tension“; Paryż; 1925.
- Constant van Gastel.** „Calcul et construction de réseaux“; Bruksela, Paryż; 1925.
- Jules C. Brull.** „Lignes électriques aériennes“; Paryż; 1935.
- Ing. Vladimir List.** „Mechanika venkovních vedení“; Praga; 1920.
- Ing. V. Machytka.** „Stavba dalkových vedení elektrických“; Praga; 1920.
- „Předpisy a Normálie **Elektrotechnického Svazu Československého**“; 1920; 1923; 1925.
- Prof. S. P. Timoszenko.** „Kurs wytrzymałości materiałów“; przełożył M. T. Huber; Lwów; 1921.
- Leon Karasiński.** „Wytrzymałość tworzyw“; wydanie II; Warszawa; 1921.
- Prof. P. Wojnarowski.** „Wozdusznaja elektriczeskija liniji“; Petersburg; 1905.
- Prof. P. K. Chudjakow.** „Soprotiwlenje matierjalow“; Moskwa; 1909.

Inne wydawnictwa autora.

- Ein neues System zur Bekämpfung von Grubenbränden** von J. Krzyżanowski und S. Wysocki; Berlin; 1903 (wyczerpane).
- Nouveau système pour combattre les incendies dans les mines** par J. Krzyżanowski et St. Wysocki; Paris; 1904 (wyczerpane).
- Urządzenia elektryczne do siły i światła.** Podręcznik kieszonkowy elektrotechniki praktycznej z uwzględnieniem montażu, dozoru i obsługi, ułożył Stanisław Odrowąż Wysocki. Wydanie III uzupełnione; Gebethner i Wolff; 295 str.; 235 rys.

- Opisowy słowniczek elektrotechniczny.** Ułożył Stanisław Wysocki. Wydawnictwo „Koła Elektrotechników“ (wyczerpane).
- Kalendarz Elektrotechniczny** na rok 1922 i 1923 redagował prof. St. Odrowąż Wysocki. Wydawnictwa rok drugi.
- Terminy elektrotechniczne.** Zestawił prof. St. Odrowąż Wysocki. Wydawnictwo „Przeglądu Elektrotechnicznego“ (wyczerpane).
- Przepisy i normy elektrotechniczne** „Związku Elektrotechników Niemieckich“, przetłumaczone pod redakcją Stanisława Odrowąż Wysockiego. Wydawnictwo „Związku Elektrowni Polskich“; 363 str.
- Obliczanie przewodów elektrycznych** napisał Stanisław Odrowąż Wysocki. Wydawnictwo „Związku Elektrowni Polskich“; 324 str.; 183 rys.
- Słownik elektrotechniczny** polsko-czesko-rosyjsko-francusko-angielsko-niemiecki, ułożył Stanisław Odrowąż Wysocki. Wydawnictwo „Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego“ (w druku).
-